

woensdag

13.01.2016

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Liesbeth Segers

Vlaams Radio Koor & Eric Whitacre

Ster van de internationale koormuziek

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

Het Vlaams Radio Koor (BE) werd in 1937 als professioneel kamerkoor opgericht door de toenmalige openbare omroep (NIR). Een eerste belangrijke pijler in de programmering van het Vlaams Radio Koor vormen de a-capellaproducties. Daarnaast werkt het koor regelmatig samen met gerenommeerde binnen- en buitenlandse instrumentale ensembles. Het Vlaams Radio Koor smeedde een hechte band met een aantal vaste partners in Vlaanderen, en was daarnaast de voorbije jaren erg aanwezig op verschillende internationale podia. Het Vlaams Radio Koor behoudt ook zijn unieke status van radiokoor: een groot aantal concertproducties wordt opgenomen door Klara, waardoor het koor een unieke verzameling live-opnames heeft opgebouwd.

Componist, muziekpedagoog en dirigent Eric Whitacre (VS) studeerde muziek aan de Juilliard School of Music in New York City, bij onder andere John Corigliano en David Diamond. Zijn muziek wordt wereldwijd door professionelen en amateurs uitgevoerd. Whitacre is vooral bekend om zijn 'virtueel koor', een project dat zangers van 110 verschillende landen online verenigt. Daarnaast is hij als dirigent een veelgevraagde gast op diverse internationale podia. Zo leidde hij onder andere het London Symphony Orchestra, Royal Philharmonic Orchestra en Minnesota Orchestra. Zijn interesses reiken ook verder dan de klassieke muziek: hij werkte samen met popiconen als Laura Mvula, Imogen Heap en Annie Lennox.

Uitvoerders en programma

Vlaams Radio Koor: koor
Eric Whitacre: dirigent

Solisten Brussels Philharmonic:
Otto Derolez & Gudrun Vercamp: viool
Paul De Clerck: altviool
Karel Steylaerts: cello
Koenraad Sterckx: piano

—

Eric Whitacre (1970)
Five Hebrew Love Songs (1996-2001)
- Temuná (A Picture)
- Kalá Kallá (Light Bride)
- Lárov (Mostly)
- Éyze Shéleg! (What Snow!)
- Rakút (Tenderness)

Eric Whitacre
Leonardo Dreams of his Flying Machine (2001)

Eric Whitacre
Lux Nova (2010)

Morten Lauridsen (1943)
- Ov'è, lass', il bel viso?
- Amor, io sento l'alma
- Io piango

Ola Gjielo (1978)
Dark Night of the Soul (2013)

Johann Sebastian Bach (1685-1750)
Come Sweet Death, BWV478
(arr. Edwin London) (1736)

Eric Whitacre
The City and the Sea (2010)

Eric Whitacre
The Seal Lullaby (2010)

Eric Whitacre
Sleep (2010)

De volgorde van de werken wordt aangekondigd door Eric Whitacre tijdens het concert.

Met Nederlandse boventiteling

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Dit concert wordt rechtstreeks uitgezonden door Klara. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden, ook tussen de delen.

VOCAAL

Hedendaagse koormuziek

Eric Whitacre is een fenomeen in de koorwereld. Naast koormuziek schreef hij ook een aantal composities voor blazers, orkestwerken en zelfs een opera. Als 'koorgoeroe' is hij wereldwijd bekend bij professionele zangers én liefhebbers. Dat geldt ook voor Morten Lauridsen, Ola Gjeilo en de onsterfelijke Bach, eveneens op het programma vanavond.

Juridische martelgang wordt doorbraak

Whitacres populaire compositie *Sleep* ontstond als een opdracht van de Austin ProChorus op tekst van Robert

Frosts gedicht *Stopping by woods on a snowy evening*. Omdat de nabestaanden van Robert Frost het gebruik van het

gedicht echter niet toelieten, riep Whitacre zijn vriend en dichter Charles Anthony Silvestri als hulplijn in. Die schreef een nieuw gedicht op de muziek en verwerkte daarin een aantal belangrijke woorden die ook in het oorspronkelijke gedicht aanwezig waren, zoals het woord *sleep*.

Sleep betekende in 2009 tevens de aanleiding voor de golf van 'virtual choirs' – ingezongen filmpjes van zangers wereldwijd die één grote digitale uitvoering vormen – die Whitacre de laatste jaren lanceerde.

Inspiratie in de renaissance

Charles Anthony Silvestri blijkt Whitacres geliefde dichter. Samen met hem zette Whitacre het 'dramma per musica' *Leonardo Dreams of his Flying Machine* (2001) op poten. Dit werk verenigt de oude en nieuwe stijl. Zo horen we in de openingsmaten op het tweede woord *dreams* dalende sequensen à la Monteverdi. Op andere plaatsen verklankt Whitacre haast overduidelijk de tekst, bijvoorbeeld op *flight* en *falling*.

De vergelijking met het renaissance madrigaal is niet veraf. Ook Morten Lauridsen put voor zijn koorcyclus *Madrigali: Six 'Fire songs' on Italian Renaissance Poems for a cappella chorus* uit 1987 uit de renaissance. Tekst en schrijfstijl verwijzen naar de hoogdagen van het Italiaanse madrigaal met componisten als Marenzio, Gesualdo en Monteverdi. Typisch voor dat renaissance madrigaal is de liefde voor verheven poëzie – vaak sonnetten van Petrarca – , grote contrasten en extreme tekstverklanking. Het Vlaams Radio Koor voert vanavond delen 1, 3 en 4 uit van de zes. Alle

'De Five Hebrew Love Songs verklanken persoonlijke momenten tussen Whitacre en zijn geliefde.'

teksten refereren aan vuur. Lauridsen gebruikt zelfs een heus 'Fire-Chord'. Dat akkoord opent de cyclus en keert ook voortdurend terug.

Liefdesliederen met persoonlijke touch

In de lente van 1996 nodigde Whitacres vriend Friedemann Eichhorn hem en zijn toenmalige liefje, de sopraan Hila Plitmann, uit om in zijn geboortestad Speyer (D) een concert te komen geven. Eichhorn had troubadoursliederen besteld om als trio uit te voeren: sopraan (Plitmann), viool (Eichhorn) en piano (Whitacre). Whitacre vroeg daarop aan Plitmann om korte teksten in haar moedertaal, het Hebreeuws, te schrijven. Op vraag van de universiteit van Miami arrangeerde hij de trio versie voor gemengd koor en strijkkwartet. De vijf delen verklanken persoonlijke momenten tussen de componist en zijn geliefde – die ondertussen zijn vrouw geworden is.

Liefde voor filmmuziek

De *Seal Lullaby* ontstond als opdracht voor de tekenfilm *The White Seal* waarvoor Whitacre een schets had geschreven: een moederdier zingt een zacht wiegelied voor haar baby. Helaas werd het hele filmproject afgezegd en

was de muziek niet meer nodig.

Jaren later kreeg de componist een nieuwe opdracht van Stephen Schwartz en de Towne Singers. In functie daarvan vervulde Whitacre het werk voor koor en piano. Aan het begin van het stuk waan je je in een Disneyfilm. De melodie van de sopraan in de eerste strofe zingt de baby in slaap met nachtelijke verwijzingen naar water en maanlicht. Mannenstemmen nemen de tweede strofe over, regelmatige ritmische pulsen en syncopering wisselen af. De tuttipassage verglijdt in tekstloze vocalises. Het stuk lijkt te evolueren naar een conventionele cadens, maar blijft dan toch harmonisch 'hangen', net als het water, dat blijft vloeien.

Lux Aurumque meets Bliss

Enkele jaren nadat Whitacre zijn overbekende virtual choir *Lux Aurumque* (2000) schreef, werkte hij aan een musical die *Paradise lost* heet. Op een bepaald moment in de compositie wordt het woord *paradise* steeds herhaald als een louterend motet dat de titel *Bliss* kreeg. *Lux Nova* ontstond toen Whitacre veertien maten uit *Bliss* toevoegde aan de middensectie van *Lux Aurumque*.

De ovenwantentechniek

The City and the Sea, vijf korte stukjes op teksten van Edward Estlin Cummings (1894-1962) voor gemengd koor en piano klinken fris en uitdagend. Voor de pianobegeleiding gebruikt Whitacre veelvuldig clusters op de witte toetsen. 'Het lijkt wel alsof je ovenwanten draagt', zegt Whitacre daarover. Inderdaad, in de begeleiding tref je voortdurend clusters aan van vier vingers samen en de duim apart.

Licht ondanks duisternis

Ook Ola Gjeilo is razend populair bij koren wereldwijd. Zijn *Unicornis Captivatur en Northern Lights* worden overal gezongen. Gjeilo is van Noorse afkomst, maar woont sinds 2001 in de Verenigde Staten waar hij compositie studeerde aan de Juilliard School in New York.

In *Dark Night of the Soul* treden koor en piano afwisselend op de voorgrond. De tekst van Johannes van het Kruis (1542-1591) beschrijft de donkerte van de nacht, waarin geen ander licht brandde dan zijn inwendige liefde voor God.

Onsterfelijke vernieuwing

Bach Again ontstond toen Edwin London tijdens een les compositie uitlegde dat Bach iedere week een nieuwe cantate moest schrijven en regelmatig materiaal van voorgangers in zijn muziek gebruikte. 'Wat als ... wij muziek van voorgangers zouden herwerken tot een nieuwe compositie.' En prompt ging hij creatief aan de slag met een koraal van Bach.

Het principe is eenvoudig, maar prachtig: eerst zingt het koor het koraal zoals Bach het noteerde. Vervolgens herhaalt het koor het koraal, maar wordt iedere noot van het koraal – naar smaak van de individuele zanger – verlengd. Daarbij bepaalt iedere zanger zijn eigen snelheid. Het resultaat is een klankweb dat bij iedere uitvoering harmonisch en melodisch verschilt. Danny Green voegde een koorchoreografie toe. Die gebaren zijn – als gevolg van de muzikale structuur – de eerste keer volledig simultaan te zien, de tweede keer volledig chaotisch, omwille van de individuele muzikale keuzes van de zangers.

Liesbeth Segers

Bijbelse (Hebreeuwse) muziek

De vroegste verwijzing naar het bestaan van een muziekpraktijk bij de Hebreeërs (volgens van Dale: deze van de overkant, van over de rivier de Jordaan; en benaming dus voor de Israëlieten tegenover vreemden) kan men vinden in het Oude Testament. De geschriften uit het Oude Testament zijn doortrokken van de cultuur van het oude Israël in de periode van 1500 voor Christus tot kort voor onze huidige jaartelling. Het Oude Testament is een verzameling van 73 verschillende boeken die (op enkele na) in het Hebreeuws zijn geschreven. Heel wat passages uit de oudste boeken, onder meer uit de *Pentateuch* (*Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri* en *Deuteronomium*) gaan terug op mondelinge tradities uit het tweede en eerste millennium voor Christus en kregen vermoedelijk omstreeks 587 voor Christus (tijdens de Babylonische ballingschap) hun definitieve vorm. De eerste (en oudste) vermelding naar muziek staat in *Genesis IV, 21*. 'Zijn broer heette Jubal; hij werd de stamvader van allen die op de citer (*kinnor*) en de fluit (*ougab*) spelen.' Het woord *kinnor* duidt ongetwijfeld op een snaarinstrument (harp? citer?) waarvan verder vrijwel niets is geweten. *Ougab* wordt soms vertaald als orgel. Ook dat is allesbehalve zeker. Wel dat het een door lucht tot klinken gebracht instrument, een blaasinstrument dus, betreft zoals bijvoorbeeld een (pan)fluit. De eerste vermelding van zang begeleid door slagwerk vindt men in *Genesis XXXI, 27* waar Jacob tegen Laban zegt: 'Met gejubel en gezang, met tamboerijn (*toph*) en citer zou ik je uitgeleide hebben gedaan.' De eerste allusies op (lof)gezangen in de publieke sfeer zijn te vinden in *Exodus XV, 1, 20, 21*. Wanneer Mozes en de Israëlieten door een goddelijke tussenkomst de Rode Zee kunnen oversteken, pakte Mirjam, de profetes, een zuster van Aäron, een tamboerijn in de hand, en alle

vrouwen volgen haar, dansend en spelend op *toupim* (meervoud van *toph*) en *meholoth* (slaginstrumenten die het dansen begeleiden). Mirjam zong het refrein: 'Zing voor de Heer, want hij is de Hoogste; paard en berijder dreef Hij in de zee.' *Exodus XV, 1 tot 18* omvat de volledige tekst van dit *Lied van de Rode Zee*. Wat verder wordt gewag gemaakt van *haçoreroth* (trompetten in koper en zilver). Ook de woorden *yobel* en *schofar* komen voor (*Exodus XIX, 13 en 16*) en worden meestal vertaald door respectievelijk ramshoorn en bazuin. Een soort reglementering voor het gebruik van deze categorie instrumenten en hoe ze dienen bespeeld te worden bij militaire of publieke gelegenheden, kan men lezen in *Numeri X, 1 tot 10*. Enkele voorbeelden: De Heer sprak tot Mozes: 'Maak twee trompetten van gedreven zilver. Zij zullen dienen voor het bijeenroepen van de gemeenschap en voor het openbreken van de legerkampen ... Wanneer u in uw land ter strijde trekt ... dan moet u met de trompetten een langgerekt signaal geven.' ... (Bijbelcitataten uit de Willibrordvertaling, 1999)

Johan Huys

Vlaams Radio Koor

sopraan

Karen Lemaire
Sarah Van Mol
Jolien De Gendt
Evi Roelants
Sarah Abrams
Els Crommen

alt

Helena Bohuszewicz
Noëlle Schepens
Eva Goudie-Falckenbach
Marion Kreike
Helen Cassano
Joëlle Charlier

tenor

Ivan Goossens
Paul Schils
Paul Foubert
Frank De Moor
Gunter Claessens
Roel Willems

bas

Joris Derder
Jan Van der Crabben
Philippe Souvague
Marc Meersman
Paul Mertens
Conor Biggs

In de kijker

Maria João Pires © Felix Broede

za 30.01.16 / 20.00 / Concertzaal
**Maria João Pires & Julien Libeer /
Beethoven & Schubert**

Maria João Pires. Haar naam is voldoende om zalen vol te laten lopen. De immens populaire en beroemde Portugese pianiste werd onlangs 70 jaar, maar aan vitaliteit heeft deze *grande dame* nog steeds niet ingeboet. Met haar integere pianospel weet ze haar publiek nog steeds mee te voeren. In 2012 nam ze Julien Libeer onder haar vleugels, en deelt met hem op regelmatige basis het podium.

© Chris Ward

zo 31.01.16 / 15.00 / Kamermuziekzaal
**Four Times A Lady /
Zuid-Amerikaanse gitaarmuziek**

Broeierig hete en vurige karakters, snelle en krachtige ritmes, Braziliaanse dansen met handgeklap en gestamp, scandaleuze en sensuele dansen: tijdens dit concert met pure Zuid-Amerikaanse gitaarmuziek ziet u het zo voor u. Het Zuiden in zoete en warme klanken!

Niet te missen!

Geen geslaagd concert zonder intense repetities. Beleef nog meer vocaal vuurwerk tijdens de open repetities van Collegium Vocale Gent. Philippe Herreweghe en de zijnen verdiepen zich in het oeuvre van Bach & Buxtehude ter voorbereiding van de Bach Academie.

wo 20.01.2016 / 10.30 uur

do 21.01.2016 / 16.00 uur

€ 7 of gratis op vertoon van een concertticket binnen de Bach Academie Brugge 2016

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT 17 ZAND 34 BRUGGE

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket.
www.concertgebouw.be/services.

BRUGGE

DeMorgen.

Knack

Klara

FOCUS|WTV